

ČÍSLO 08 / SRPEN – PROSINEC 2013

OBSAH

Vydáno z projektu 2

Krátké ohlédnutí:
Projekt končí. Co jsme dokázali
(a co máme před sebou) 3

Co už proběhlo:
Na mikulovském zámku
o marketingu a PR
v kulturním dědictví 4

Co už proběhlo:
Zámek v Litomyšli
a jeho sgrafitová výzdoba 5

Co už proběhlo:
Panelová diskuse k základním pojmům
představila plody celoroční práce 7

Zveme vás 8

NEPŘEHLÉDNĚTE!

Přestože právě držíte v ruce poslední číslo e-bulletinu PPP PRO, se zprávami o zajímavých a chystaných akcích organizovaných v rámci vzniklé platformy se můžete setkat na jejich internetových stránkách:

<http://projekt-ppp-pro.cz>

Po registraci a přihlášení do uživatelského portálu získáte také přístup k všem výstupům vzniklým v období realizace projektu, možnost založit si svůj vlastní odborný uživatelský profil pro snadné vyhledávání kontaktů na kolegy odborníky z jiných oblastí péče o kulturní dědictví. nebo otestovat své znalosti krátkými minitesty.

VYDÁNO Z PROJEKTU

Interdisciplinarita v péči o kulturní dědictví II. Sborník z konference

Sborník shrnuje na dvě desítky příspěvků tuzemských autorů i zahraničních odborníků, které zazněly na stejnojmenné konferenci věnované tématu mezioborové spolupráce v péči o kulturní dědictví.

Univerzita Pardubice, 2013, 280 stran.

ISBN: 978-80-7395-594-6

ISBN (PDF elektronicky): 978-80-7395-595-3

Základní pojmy v péči o kulturní dědictví

Památka. Památková hodnota. Autenticita. Degradace. Patina... Hesla vybraných pojmů užívaných v péči o památky a kulturní dědictví je pokusem reflektovat recentní situaci v uplatnění základní terminologie oboru. Doplněno odbornou studií Vratislava Nejedlého.

Univerzita Pardubice, 2013,

50 stran.

ISBN: 978-80-7395-716-2

ISBN: 978-80-7395-717-9

(PDF elektronicky)

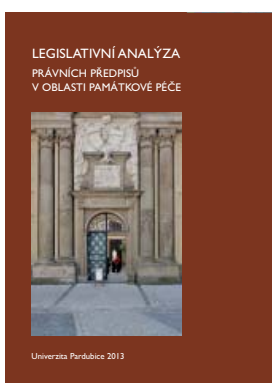
Partnerství a sítě v péči o kulturní dědictví

Textové výstupy a vybrané komentáře reflektující témata 18 diskusních setkání, které proběhly v rozmezí let 2011 - 2013 rámci projektu Platforma pro památkovou péči, restaurování a obnovu, se věnují různým aspektům ochrany a péče o české kulturní dědictví, ale také dalším souvisejícím otázkám.

Univerzita Pardubice, 2013, 100 stran.

ISBN: 978-80-7395-718-6

ISBN (PDF elektronicky): 978-80-7395-719-3

Legislativní analýza právních předpisů v oblasti památkové péče

Komentář a analýza autorů z Katedry veřejné správy Právnické fakulty Západočeské univerzity v Plzni se zaměřuje na základní právní předpisy v oblasti památkové péče v čele se zákonem 20/1987 Sb. o státní památkové péči.

Univerzita Pardubice, 2013, 180 stran.

ISBN: 978-80-7395-741-4

ISBN (PDF elektronicky): 978-80-7395-742-1

Dále vyšlo:

Možnosti a meze socioekonomické pasportizace památek

Péče o kulturní dědictví v Evropě. Texty

Analýzy projektů restaurování a památkové obnovy

Restaurování a obnova

Partnerská síť Platformy pro památkovou péči, restaurování a obnovu

Bezplatné výtisky publikací můžete získat na adrese Centra pro spolupráci v památkové péči (Fakulta restaurování, Univerzita Pardubice, Jiráskova 3, Litomyšl) nebo stáhnout na internetovém portálu:

<http://www.projekt-ppp-pro.cz>

Bulletin PPP PRO - příloha elektronického časopisu e-Monumentica, věnovaného tématu interdisciplinaritě a mezioborové spolupráce v oblasti péče o kulturní dědictví a problematice budování sítí spolupráce. Vychází v rámci projektu „PPP PRO | Platforma pro památkovou péči, restaurování a obnovu“, registrační číslo CZ.1.07.2.4.00/12.0036.

Financováno z Evropského sociálního fondu a státního rozpočtu ČR prostřednictvím Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost. - Vydává Univerzita Pardubice, Studentská 95, 532 10 Pardubice 2, IČO 00216275. - Adresa redakce: Centrum pro spolupráci v památkové péči, Univerzita Pardubice Fakulta restaurování, Jiráskova 3, 570 01 Litomyšl. Výkonná redaktorka: Petra Hečková, e-mail: petra.heckova@upce.cz - URL: <http://projekty.upce.cz/ppp-pro/e-casopis.html>

KRÁTKÉ OHLÉDNUTÍ

PROJEKT KONČÍ. CO JSME DOKÁZALI... (A CO MÁME PŘED SEBOU)

Středa 11. prosince 2013 se stala významným mezníkem mezi dvěma etapami v historii projektu Platforma pro památkovou péči, restaurování a obnovu. Závěrečné, již 18. diskusní setkání se věnovalo nejen vyhodnocení toho, co se podařilo (ale také nepodařilo) za tři roky jeho realizace dokázat, ale také plánujeme do budoucna, pro takzvané období udržitelnosti.

Jaké aktivity sklídily největší úspěch u členů cílové skupiny? Jaká témata diskusních setkání byla nejpřínosnější a kterým by měl být dán větší prostor? A v čem našla nově vzniklá platforma největší potenciál pro další činnost na poli rozvíjení spolupráce v oblasti péče o kulturní dědictví? I to byly otázky, na něž se její členové snažili najít odpověď.

Základní informace o průběhu realizace projektu shrnula na úvod setkání jeho hlavní manažerka Ing. Martina Hucková, Ph.D. Zdá se to až neuvěřitelné: v průběhu pouhých 36 měsíců proběhlo celkem 18 diskusních setkání, 5 panelových diskusí a dvě velké konference (druhá z nich, s mezinárodním zastoupením a účastí více než dvou stovek posluchačů představovala asi největší úspěch projektu). Seznam akcí dále doplňuje šest analýz starších i současných projektů restaurování a akcí památkové obnovy, které u návštěvníků našich akcí sklídily asi největší úspěch.

Na celkových 35 doplňuje počet akcí zrealizovaných projektem ještě šest minikonferencí, na nichž studenti a mladí absolventi oborů z oblasti péče o kulturní dědictví představili svým kolegům zkušenosti z pobytu na praktických stážích v aplikačním sektoru.

Poslední diskusní setkání projektu se odehrálo 11. prosince 2013 tam, kde před necelými třemi roky začínalo: v konferenčním salónku hotelu Aplaus v Litomyšli.

Úspěchy projektu i cesty, jimiž by se mohly aktivity nově vzniklé platformy ubírat, shrnula hlavní manažerka projektu Ing. Martina Hucková, Ph.D.

Na praktické stáže vycestovalo ve druhém a třetím roce realizace projektu na šest desítek zájemců.

Projekt však má za sebou také celou řadu výstupů „hmatatelných“. Jedná se o sérii desíti publikací - sborníků z panelových diskusí, konferencí nebo analýz - a reprezentativní publikaci o vzniklé partnerské síti vydanou v české i anglické verzi, ale také o nový internetový portál, který bude i po skončení projektu dále poskytovat zázemí pro rozvoj vzniklé platformy.

Právě období udržitelnosti a připravované aktivity, jejichž organizaci bude mít dále na starost Centrum pro spolupráci v památkové péči, vzniklé také díky projektu, byly hlavním bodem druhé části diskusního setkání. Už v roce 2014 je naplánována konference, diskusní setkání i analýza projektu památkové obnovy. O podrobnostech budeme s předstihem informovat na stránkách portálu:

<http://www.projekt-ppp.pro.cz>

NA MIKULOVSKÉM ZÁMKU O MARKETINGU A PUBLIC RELATIONS V KULTURNÍM DĚDICTVÍ

Oblast kultury a kulturního dědictví bývá všeobecně považována za sféru, u níž je hledání ekonomických hodnot značně obtížné, o jejíž hodnotě nemá význam diskutovat, protože je daná. Kulturní dědictví přitom v sobě skrývá značný potenciál, jehož využití je v našich podmínkách stále nedostatečné.

Systematická a promyšlená práce s veřejností a nabídka animačních programů v muzeích, galeriích a na památkových objektech je jen jednou stranou mince. Vedle toho zde existuje široké spektrum památek či památkových komplexů, které na své zviditelnění a popularizaci čekají. Jedině zájem široké veřejnosti, ochota obyvatel ztotožnit se s místem, v němž žijí, a s jeho památkami přispěje k tomu, že kulturní dědictví bude považováno za integrální součást našich životů a bude také adekvátně chráněno či udržováno. Důležitým nástrojem v tomto úsilí je marketing kulturních památek a vhodně zvolená forma PR.

Z této premisy vycházelo téma dvou-denní akce, kterou projekt PPP PRO uspořádal ve dnech 30. září–1. října 2013. Hostitelem se tentokrát stalo Regionální muzeum v Mikulově a malebné prostory Saly terreny mikulovského zámku. O rozmanitosti přístupů a řešení svědčila také skladba pozvaných hostů. O problematice PR na památkových objektech ve správě NPÚ hovořila Mgr. Dagmar Šnajdarová z Národního památkového ústavu, Územní památkové správy v Kroměříži. O situaci ve sféře muzeí a galerií, zvláště se zřetelem k činnosti Centra pro prezentaci kulturního dědictví při Národním muzeu v Praze informovala Mgr. Ing. Ivana Havlíková. Příspěvek Ing. Michaely Severové (Město Litomyšl) zase návštěvníky diskusního setkání seznámil s marketingovými aktivitami svazku obcí České dědictví UNESCO. Pohled akademické sféry přiblížil příspěvek doc. Jiřího Patočky (ZČU v Plzni a VŠE Praha).

Bylo by jistě zvláštní, pokud by chyběla na programu diskusního setkání reflexe problematiky na půdě domácí, zvláště v turisticky tak atraktivní a na památky bohaté lokalitě, jako je Mikulov. Bylo o to více potěšující, že pozvání přijal také starosta Miku-

lova Rostislav Košťal, který představil město jako významnou destinaci kulturního turistického ruchu, a zároveň vylíčil peripetie, s nimiž se ve své dlouholeté praxi představitel samosprávy setkal. Pak už patřilo slovo pracovnícím Mikulovské rozvojové Marcele Koňákové a Lence Křivánkové, které poutavě a zasvěceným způsobem demonstrovaly současnou praxi přímo v prostředí mikulovských pamětihodností.

Ing. Michaela Severová ve svém poutavém příspěvku přiblížila, co stojí za úspěchem marketingových aktivit svazku obcí České dědictví UNESCO.

Na snímku dole: Mgr. Dagmar Šnajdarová seznámila publikum s tím, jak řeší problematiku propagace a marketingových aktivit objekty začleněné pod Územní památkovou správu NPÚ v Kroměříži.

CO UŽ PROBĚHLO

ZÁMEK V LITOMYŠLI A JEHO SGRAFITOVÁ VÝZDOBA

Renesanční zámek v Litomyšli byl díky svým kvalitám v roce 1999 zapsán na Seznam světového dědictví, přičemž podstatnou část jeho mimořádné univerzální hodnoty tvoří sgrafitová fasáda. Současný stav je ve velké míře determinován generální obnovou (1974-1987), významnou část fasády však dosud tvoří renesanční sgrafita. Nyní, po více než třiceti letech, je nutné zahájit nový cyklus restaurování fasád. Cílem nové koncepce obnovy bude vyrovnat se se stavem daným dosavadním vývojem památky a nastavit podmínky pro další obnovu, prezentaci a ochranu fasády.

Podrobným rozbohem koncepce budoucí obnovy sgrafitových fasád zámku v Litomyšli se zabývalo sedmnácté diskusní setkání v rámci projektu Platforma pro památkovou péči, restaurování a obnovu Fakulty restaurování Univerzity Pardubice, které se konalo in situ ve dnech 15.–16. října 2013.

Zámek byl vystavěn pro Vratislava z Pernštejna v letech 1568–1581 pod vedením stavitelů Giovanniho Battisty a Ulrica Aostalli de Salla. Architektura a kompozice areálu nese znaky české renesance rozvíjející se pod vlivem severoitalských stavitelů. Od skupiny tzv. arkádových zámků se v některých ohledech odlišuje – intenzivní využití podkroví podmínilo vznik specificky utvářených, bohatě dekorovaných štítů, architektura je prodechnuta prvky nastupujícího manýrismu.

Sgrafitové kompozice nesou důležité poselství o myšlenkovém světě stavitelů a majitelů zámku. Nejdůležitější roli v sebereprezentaci majitele hraje fasáda arkádového nádvoří, která je koncepčním a kompozičním středem celého areálu. Figurální scény pokrývají také rozsáhlé plochy pitoreskních renesančních štítů. Ikonografické zdroje jsou z velké části stále neznámé – mnoho obrazů bylo příliš poničeno. Jako zdroje nejlépe dochovaných obrazů byly identifikovány tisky Josta Ammana. Hmotu zámku pod štíty ukončovala mohutně vyložená lunetová římsa. Její dekor se podle

dochovaných stop blížil rozvilinovému pásu na malém třetím nádvoří.

Komplexní obnova začala v roce 1974 a běžela bez přerušení až do roku 1987, respektive 1993. Práce byly prováděny stálou, konzistentní skupinou umělců: obnovu zastřešoval sochař Olbram Zoubek, který spolupracoval především se Zdeňkem Palcrem (sochař), Václavem Boštíkem a Stanislavem Podhrázkým (malíři). Celková tehdejší koncepce obnovy zámku může být dle Josefa Štulce

Účastníci 17. diskusního setkání se zamýšleli tentokrát nad otázkami koncepce připravované obnovy unikátní sgrafitové výzdoby zámku v Litomyšli, tedy tématu, které se bez skutečně interdisciplinární spolupráce odborníků z různých profesí neobejde.

Neméně přínosnou byla také účast předních zahraničních specialistů – Thomase Danzla a Manfreda Kollera (foto na další straně).

definována jako syntetická. Tato koncepce kombinuje ochranu, konzervaci a restaurování dochovaných originálních částí s metodou výtvarné rekonstrukce částí zaniklých, ale spolehlivě identifikovaných částí. Syntetický přístup si klade za cíl prezentovat jedinečné, kompozičně ucelené výtvarné dílo. Zámek měl být prezentován ve stavu blízkém roku 1635, po posledních úpravách, podnikaných původním majitelem ještě v duchu renesanční koncepce.

Renesanční sgrafito bylo zachováno z cca 35%, ostatní plochy byly pokryty rekonstrukcemi. Motivy psaníček byly přejímány z jiných částí fasády, v menší míře doplněny autorskými psaníčky s novodobými motivy. Byly doplněny nedochované části kompozic obrazových polí, u polí bez jasných vodítek byly použity obecně známé vzory renesančních sgrafit, nebo volně asociované obrazy. Hlavní kreativní silou byl Stanislav Podhrázký. Dochovaných originálních částí byly zpevněny a byla provedena restituce intonaca bianca. Největším zásahem do struktury zámku byla rekonstrukce lunetové římsy, tak jak existovala po roce 1635. Během restaurování fasád byl dokumentován dostatek nálezů tak, aby mohl být spolehlivě určen tvar konstrukce.

Současná fasáda je mozaikou ploch různého původu a stupně zachování. Přibližně 35% povrchu vnějších fasád tvoří omítky první a druhé renesanční fáze. Na západní fasádě se dochovalo menší procento omítek z rekonstrukce roku 1953. Ostatní plochy pocházejí z generální obnovy v letech 1974–1987. Mezi těmito rekonstrukcemi jsou také díla významných umělců.

Jiná je situace na fasádě arkádového nádvoří – téměř celá plocha je renesanční, s lokálními novodobými doplňky. U některých ploch uběhlo již čtyřicet let od posledního restaurátorského zásahu. Tomu odpovídá celkový stav dochování. Více jsou zasaženy fasády přikloněné k západu, odkud nejčastěji přicházejí frontální systémy. Lépe jsou dochovány fasády přikloněné k jihu, kde dochází k rychlejšímu vysychání fasád. Třetí proměnou je absence nebo přítomnost lunetových říms, které vytvářejí sráž-

Nad koncepcí plánované obnovy se diskutovalo také v exteriérech zámku. Na snímku nahoře spoluorganizátorka setkání Ing. arch. Eliška Racková z Národního památkového ústavu, územního odborného pracoviště v Pardubicích.

kový stín. Absence lunetové římsy se výrazně negativně projevuje zejména na severní fasádě, kde je plošně poškozeno intonaco bianco a v nerovné ploše po lunetové římsě dochází k rozsáhlým závažným poruchám. Nezanedbatelné ztráty omítek v poslední době způsobily také nárazové havárie odvodnění střech.

Současná úloha se v mnohém liší od stavu v roce 1974. Možnosti obnovy jsou ve velké míře definovány minulou koncepcí, která již byla uznána za relevantní historickou vrstvou. Původní koncepce vznikla v paradigmatu památkové péče 70. a 80. let. Ač vůči tehdejšímu postupům existují výhrady, není účelné stavět novou koncepci v první řadě na kritice té minulé. Většina podnětů k její korekci pramení z technických závad a nálezů učiněných po ukončení předchozí obnovy.

Klíčová témata diskuse:

- **Ochrana** - nová opatření ochranné zastřešení, převrstvení, změna systému odvodu srážkových vod, užívání
- **Rehabilitace** - komplexní rehabilitace fasády arkádového nádvoří, korekce podle nově objevené ikonografie, nekompatibilní restaurátorské technologie
- **Rekonstrukce** - rekonstrukce lunetové římsy, povrchových úprav a polychromie kamenických prvků
- Koncepce obnovy sgrafitových fasád zámku v Litomyšli

Eliška Racková

CO UŽ PROBĚHLO

PANELOVÁ DISKUSE K ZÁKLADNÍM POJMŮM PŘEDSTAVILA PLODY CELOROČNÍ PRÁCE

Mnohé obory lidské činnosti vykazují určité lexikální nejasnosti či nejednotnosti. Hlavní příčiny takového stavu jsou dvě: globalizované mezinárodní prostředí a dějinný vývoj. V odlišných jazykových prostředích může být též termín užíván k označení různých skutečností, nebo že například starší literatura nazývá určitý jev jinak, než jak je zvykem dnes. Opomenutí této skutečnosti může snadno vést k rozličným přehmatům a různě závažným omylům.

Problematika terminologické základny památkové péče je ještě komplikovanější. Může za to zejména skutečnost, že jde o obor bytostně interdisciplinární. Nečelíme tudíž jen nejednotnostem vázaných na různá mezinárodní kulturní prostředí či na dějinný vývoj, nýbrž i odlišným (často diametrálně) lexikálním zvyklostem společenskovedních, přírodovědních a uměleckých oborů, které se na péči o díla hmotné kultury minulosti podílejí. Prostor naší památkové péče, co do společného jazyka, totiž zatím příliš nevykazuje znaky funkční interdisciplinární syntézy, nýbrž spíše nepříliš dobře promíchaného guláše multidisciplinarity.

Jednoznačná terminologická základna je ovšem nezbytným předpokladem účinné spolupráce všech oborů podílejících se na péči o kulturní dědictví. Nejde jen o např. legislativní konsekvence nejednotného odborného jazyka, ale v důsledku až o poškozování památek, které může být následkem nedobré, nejednoznačné komunikace. Jedním z úkolů Platformy pro památkovou péči, restaurování a obnovu bylo pokusit se na základě několika mezioborových diskusních setkání nalézt rámcovou shodu na výkladu vybraných problematických výrazů a formulovat ji s ohledem na relevantní mezinárodně uznávané dokumenty, dějinný vývoj i aktuální legislativní situaci.

Bezprostředním výsledkem tohoto snažení byla panelová diskuse na téma „Základní pojmy v péči o kulturní dědictví“, která se uskutečnila ve čtvrtek 28. listopadu 2013 v Galerii Středočeského kraje v Kutné Hoře. Pozvání do panelu přijali mimo jiné také PhDr. Vratislav Nejedlý, CSc. a Ing. arch. Miloš Solař z Generálního ředitelství

Národního památkového ústavu, prof. Petr Siegl z Akademie výtvarných umění v Praze, prof. Jiří Příhoda z Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity v Brně a Ing. Karol Bayer, děkan Fakulty restaurování Univerzity Pardubice.

Druhým výstupem trvalejší povahy je rozsahem drobná, přesto snad svým významem a dopadem o to výraznější publikace „Základní pojmy v péči o kulturní dědictví“. Na jejích stranách jsou vyloženy některé vybrané termíny

užívané v oboru péče o kulturní dědictví, jak se na jejich významu shodly partnerské instituce zapojené do projektu. Stručnou definici vždy doprovází podrobnější vysvětlení jejich problematičnosti. Zejména stručné úvodní definice pojmů však představují shrnutí mezioborově přijatelných významů vybraných termínů, které snad aspoň v malé míře přispěje k ujasnění situace v prostředí lexikální praxe památkové péče.

Dějištěm 5. panelové diskuse, vůbec poslední akce projektu PPP PRO určené pro širokou veřejnost, se opět staly prostory Galerie Středočeského kraje v Kutné Hoře.

ZVEME VÁS

KONFERENCE 2014 MUZEA, PAMÁTKY A KONZERVACE

Platforma PPP PRO se v rámci udržitelnosti projektu stala spoluorganizátorem 9. ročníku konference Muzea, památky a konzervace, která se bude konat **20. – 21. května 2014** v Litomyšli.

Tato konference pro rok 2014 vystřídá konferenci Interdisciplinarita v péči o kulturní dědictví, která bude opět realizovaná v roce 2015. Cílem konference Muzea, památky a konzervace 2014 je vytvořit příležitost pro setkání studentů a mladých odborníků z oblasti péče o kulturní dědictví. Sborník z konference vyjde v elektronické podobě jako příloha elektronického časopisu e-Monumentica. Příspěvky budou recenzovány.

Okruhy příspěvků:

- Konzervování-restaurování uměleckých a uměleckořemeslných děl
- Obnova stavebních památek
- Umělecko-historický průzkum památek
- Materiálový průzkum památek
- Aktuální trendy v koncepci péče o památky
- Ekonomické aspekty památkové péče

Více informací, včetně pokynů pro zaslání abstraktů, naleznete na:

<http://projekt-ppp-pro.cz/clanky/konference/index.html>

Fotografie na této straně:

Poslední zářijový den se stala Sala terrena zámku v Mikulově místem konání 4. panelové diskuse. Tématu marketingu a úlohy public relations v kulturním dědictví se věnovalo také navazující diskusní setkání, na něž přijal pozvání i starosta Mikulova Rostislav Košťál.

OBRAZEM

